

Womhaj Bóh!

Cyiklo 18.
5. meje.

Četnik 5.
1895.

Szerbiske njedzelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy kobotu w Šsmolerjez knihiczišcežetnu w Budyschinje a su tam dostacž sa šchtwórtlétnu pšchedplatu 40 wj.

Jubilate.

1 Kor. 2, 12: Wty nješkmny teho ducha teho škwéta dostali, ale teho ducha, kiž je s Boha.

Šchtóž nutška w šwojej wutrobje žaneho šwjateho Ducha nima, tajki njemóže na nihdy pšchincž šwojemu šbóžnikowej rjez: „Tebje mam ja sa šwojeho knjesa.“ Ale šchtóž je ššchježeny, a šchtóž s Božemu blidej khodži, šo na Božim šlowje doma a w Božim domje natwarja a šo s Bohu modli, tajki se wschém tym šwjateho Ducha do šo nuts dostanje, a tónle šwjaty Duch cžlowjekej praji: „Knjes Ješuš je šobu twój šbóžnik, tež šobu sa tebe bu wón ššchizowany, je šobu sa tebe s rowa wustanył a je šobu sa tebe do wěcžnosče žiwj. Do tuteho šbóžnika pak ty wět!“

Jenicžki Boži duch je prawy wěrnj duch, kiž cži s wěrnej prawdu wschitto jašnje dorjeknje, cže ženje nihdy njejebeje a cži na ničim tradacž njeda.

Tón hakle cži Bože šlowo prawje jašnje wuloži, šo mohł jo ty duschnje šrosymicž, tón cži tvoje hrěchi wotkryje a cži je wschitte pšchepokaže, tón w tebi žadanje po wěcžnym šbožu a wumóženju wubudži a staji cže pod ššchiz twojeho šbóžnika, šapokaže cže na njeho se šwojim porštom a praji: „Šlaj, tón je to Bože jehujo, kotrež wschón twój hrěch šobu na šo wosmjje a jón šobu sa wschón škwět nješe.“

Šswjaty Duch a njewěrimeho škwětomj duch štaj bjes šobu jara wschelakej. Tón duch, kajkiž ma njewěrimj škwět, a kajkiž na škwěcže knježi, tón špochi wjele wěžy

wot šo cžini, nima pak w šebi žanu žiwu móž; tón ma wjele šlowow, pódla pak mašo ššutkow, wjele šwonkneho bljšchježa, pódla pak mašo ššnutššneje rjanošče a pšchi, nje-móže nišeho ani rošškwětlicž, ani wožiwicž. — Ale Boži šwjaty Duch, tón hakle je sa naš sa wschěch prawy troschtaš, wucžer, rycžer, škwědcžer. Tón nam šwoje krašne dary nadari, nam wscho wujakni, naš cžeri, šo cžyli šo s Bohu modlicž, a mohli škwjecži jako džecži Bože po škwěcže khodžicž. Jenicžki tajki, kiž je šam žiwj, a kiž ma w šebi žiwu móž, móže tajke žiwjenje a tajku žiwu móž do naš šapłodžicž. S Bohom Wótžom a s Bohom Šsynom je šwjaty Duch wot wscheje wěcžnosče žiwj. Wón je s Bohom wschón škwět šobu ššštworit a našche wumóženje s nim šobu dodošonjał. Jako Bóh škwět šštworjesche, mějesche šwjaty Duch šwoje džělo šobu pšchi tutym ššutku. W našchim druhim artiklu pak wschitžy wušnajemy: „Našch šbóžnik bu podjaty wot šwjateho Ducha.“ Jako bu našch Knjes w Jordanowej rěžy wuššchježeny, pšchindže šwjaty Duch s njebež dele na njeho a šawošta pšchi nim. A dokelž bě našch šbóžnik šwjateho Ducha wscheho dostał, bu wón s tym našch prawy jenicžki šbóžnik, žalbowany profeta, wuššchšchi měšchnik a kral. Šštož je wón sa naš, ja našche wumóženje došonjał, je wón wschitto s tuteho šwjateho Duchowej možu došonjał. — Kajke džělo pak šwjaty Duch nad nami ššamymj došonja? Šlej, wón naš wušškwjecži s tym, šo naš s naššchemu šbóžnikowej dowjedže, jeho w naš pšchekrašni, s naš ššhudyh hrěšchšnikow „Bože džecži“ šščini, naš wušškwjecži, šo byli cžiste ššudobja, a naš pšchewrécži, šo byli Bohu sa

bydło a sa njeho swjate temple, w tajkimž mohł wón psche-
bywacz.

Wschidź k nam do našchich wutrobow, swjaty Ducho, wuczer
i naš, schtož je czelne a nječyste, so mohł Bóh w naš bydlicz.
Mawucz naš, so pójnajemy, tajki je Bóh pscheczivo nam miły,
a so móhli kóždy swój hrěch pójnacž. Sahoj, schtož je franjene;
trošchtuj, schtož je wurudžene; pošylń, schtož je słabe, šđerž, schtož
je šylne a woštań pschi naš, hdyž dyrbinym se swěta wučez, so
móhli i tobu węcžnje žiwi sawostacz. Samjeń.

Ty dyrbišch swjaty džen swjeczič.

(Skónczenje.)

„Marja, šym i džela pscheczenu“, wotmolwi mandželiski.

„Puscheczenu, mój Božo, pscheczenu!“ woła naštróžena žona.

„Schto je šo stalo? Praj mi tola, cžeho dla šu tebe pscheczili!“

„Budž i měrom, luba Marja!“ šnapšcheczivi Frank, „šwěrnym
Bóh naš njewopuschezi. Woni šu mje i džela pscheczili, dofelž
nochžnych njedželu dželacz.“

Marja mjelczesche. Wona nochžysche šwojemu mužej na-
pscheczivo rěczecz, ale w šwojej wutrobje dwělowasche, hacž je
wón derje cžinił. Wona njemějesche tajku šylnu wěru, kaž
jejnym muž. Teho dla šo jeje wutroba i tyszchnymi staroščemi
napjelni, schto nětk i nimi a i džěščezomaj budže. Frank pytny to
a to nacžini jemu wulku bolosčez. To běsche šrudny wjecžor.
Tež džěščzi, kiž staršchistu šrudobu widžeschtej, šo woštajšchtej
wšcheho hrajtanjaja a wješkeleho bajtanjaja. Šakle, hdyž nan po
bibliju džěšche a trošchtowazy psalm prijódk cžitasche a šo se šwojimi
i Božej šwěrnosčez i dobročez porucžesche, buchju wutrobju špokojene.
A mēr Boži šo pscheczesche na jich wutrobju, kiž běchu šwoje
pucze temu šnješej porucžile, kotryž wšchitko hnadnje a krašnje
wuwjedže.

W pschichodnym cžazju šo wěra našcheho pscheczela hušto
cžezko pruhowasche. Wschitzy jeha pscheczeli a šnaczi šwarjachu
jeha, so je tu wěz tak kručze wjał. Woni prajachu, so je prawje
njedželu sa šwjatu džeržecz, ale dyrbišch tež na šwoju žonu a
džěščzi myšlicž. Frank šo šamolwi pscheczivo tajkim šlowam,
ale, dofelž to jemu ničžo njepomhjasche, wón mjelczesche a šo
próžowasche, nowe dželo pytač. To pak šo jemu njeporadži.
Někotši narěčženi wot towaštwa, pola kotrehož bē Frank dželal,
wotpokasachu jeha, někotši žadachu tež njedželske dželanje. To pak
wobohi muž nochžysche cžinicž a tak wošta wšcho jeha próžowanje
podarmo. Šsurowy šymiski cžaz pschidže. Wšcho, schtož bē šebi
wón nalutowal, dyrbjesche i wudawacz. Nuša klapasche šo wo
durje. Frank dyrbjesche šwój cžaznik, šlēborne šizny a šwoju
najšpšchu domjazju uodobu pschecacz. Šu pschezo hórje i nim.
Wšcho, schtož móžachu, dyrbjachu pschecacz, so bychu šo jenož
našyčez móbli.

Frankej Edwardšej njebē teho žel. Wón bē teje twjerdeje a
šylneje wěry, so njeby hinał cžinicž mohł. Šwědomje jemu
wobšwědčesche, so je na prawym pucžu. Wón tež teho dla nje-
šadwělowasche, hacž runjež bywasche nuša pschezo wjetšcha. Wón
špójna nušu jako Bože pruhowanje a domapytanje, kiž jemu
napošledk měrnym plódk teje prawdosčez pschijnješe a šo nadžiješche,
so to špytowanje tak kónza dobydže, so móže jo šnješez. Šaj, wón
mějesche twjerde a wješkele domčrenje, so budže šwěrnym Bóh na-
pošledk wšcho derje cžinicž. Wón prajesche teho dla hušto pschi
šebi: „Schto šrudžišch šo, moja dušcha, a šy tak nješpokojna
we mni? Čžakaj na Boha; pschetož ja budu šo jemu hišcheže
džakowacz, so wón mi pomha je šwojim woblicžom!“ Marja,
jeha mandželiska, pak plafasche hušto, hdyž wohlada blēde woblicžaja
šwojeju džěščzow a žarowasche wo to, so bē jeje muž se šwojim
šadžerženjom žylu šwójbu do nušy a hubjenstwa pschijnješl.

Šymiski cžaz šo miny a nalětni cžaz pschidže. Nowe
nadžije napjelnichu jich šrudne wutrobju. Ale nuša nječasche kónz
wšacz, ale bu pschezo hórčha. Duž šberachu Frankowi pscheczeli
bješ šobu wulku šumu pjenješ a podachu ju jemu i tym po-
rucženjom, so dyrbi do Ameriki pucžowacz, tam wón, tak prajachu,
ložicho dželo namafa. Frank to i džakownosčezu pschija. Šemu
drje bē cžezko, lubowany wóžny kraj wopuschezicz, ale schto to
pomhjasche; tu njemóžesche woštacz, hdy by se šwojimi hubjenym
kónz wšacz njechal. Bē jemu, kaž so by tón šnješ šamemu tutón
pucž pokajal. Wón wopuschezi šwój kraj i tej wješkelej uadžiju,
so nowy kraj jemu nowe žohnowanje pschijnješe. Teho uadžije
njeběchu podarmo byle. Šižo přemi tydžen šo jemu poradži,

w měšezje New-Yorku dželo namafacz. Wón bu w wulkej fabrizju
jako nahladowal postajeny a šašluži šebi wjazny, dylši w Šendželškej.

Wšcheje nušy bē nětko kónz. Wutrobju běchu šašo wješkele a
pošne nadžijow. Šbože a mēr šnješesche šašo bješ nimi. Staršchej
a džěščzi mějachu šo nětko šepje, dylši prijedy w wóžnym kraju.
„Marja“, šo Frank hušto prajcha, „njeje najšepje, Bohu pošlušchny
byčž a jeha šajnje džeržecz?“ Marja móžesche jenož se šylfami
na tajke prajšenje wotmolwicz. Schto dyrbjesche hewal prajicz.
Wšcho, schtož wona wokoło šebje widžesche a šylšesche, pschi-
powjedasche jej, so je tón šnješ bližšchi tym, kiž šo jeha boja.
Potom šo džakowajšchtaj mandželškej hromadžez k dobročiwemu
Bohu, kiž bē drje jich do nušy dowjedl, ale tež po šwojej wulkej
šmilnosčez i njeje šašo wumohl a tak bohacžez požohnowal. Frank
Edwards bē šašo šbožowny muž.

Š Jerusalema do Jericha,

abo: Še Bóh sa naš, schto čže pscheczivo nam byčž?

(Skónczenje.)

Tu škwalbu dyrbinym našchemu ludej dacž, so ma šo tu
kóždy špochi do šwojeho džela. Šaj, w našchim cžazju kóždy na
to kēžbuje, so mohł šebi šwěru šwoje dželo dokonječ. Šeniš
wšchak nihdže nikomu ničžo wušchny njeje. Tajki žiwi šwoje
hubjenstwo; tajki cžłowjek cžini šo žušym ludžom a šamemu šebi
wobczěžny.

„Čžin, jeno čžin!“ takle macž hižo mašemu džěščzju kaže. Še
pak hólczez dorostl, a je muž, tehdy jemu to šame šlowo špochi
do wušchow šakšiczi, jeha žonje pak niž mjenje. Roshladaš šo
jeno škwilu wokoło šo, a bórny budžesč mój sa tym šapšchicž,
so tu na šwěczze hinascho njeje. Šow ma šo špochi tak, kaž je
nam Bóh se šwojim starym šlowom wuprajil: „W pocze šwojeho
woblicžaja dyrbišch šwój šhlēb jěšč!“

Něchtónžkuliz i naš šebi myšli, so i tym, hdyž takle je wšchej
šwojej próžu dželamy, pokazemy, tajzy šylni po prawym šym, —
ale tajkele našche dželanje a tajkele próžowanje, pschi kotrymž šebi
škwilki wotpoczinka njepopšchejemy, je wot naš hušto wulka
šlabosčez; a na tajkule šlabosčez tu wjele ludži šhori.

Še wšchēm, schtož mašch tu sa dželo, dyrbišch šobu Bohu
šnješej pošlužicz. Njěšesche šo cži wšcho twoje dželo i nim
šapoczecz a dokonječ, tehdy šam dale ničžo nješšy, dylši cžłowjek,
kiž wšcho šwoje dželo po robweče cžini.

Bohužel wšchak w našchim ludu někomužkuliz wjazny móžno
njeje, so byl tu psched šwojim šnješom wšchōn cžichi a wšchōn
i mērom. Tajzyle ludžo šo tu próžuja a šo draczuja, so šo
wokoło nich wšcho kuri, a něchtónžkuliz tu je, kotremuž je kaž něhdy
škainej na cžolo napišane: „Njewobštajny a cžekaty cžłowjek.“
Šōule šo na šmjereč wumartruje, a tamle šebi něchtō druhi na
wobej šwojej ramjeni tak wjele nakladže, so i nušu do předka šepš.

Še něhdy něchtō šhoričl, tajki škwata šebi wěščez pomoz
pytač. Ale schto ludžo tajkemule šhorjatemu hušto wufasuja?
Tajkule radu jemu dadža: „Čžin šebi, hdyž šo cži pschidodži,
a hdyž mašch tu sa to škladnosčez, prawy wješkelny dženi! Pošabudž
wšcho, schtož cži twoje žiwjenje wobczěžni! Čžin šwój cžezki a
wobczěžny špšchah wot šo! Šanješ šebi prawy wješkelny špěwečl!
Wušmčej šo do wšcheho, a nječžin šebi wo ničžo žanu štarosčez!“

Schtož pak šebi wšcho tajke ščžini, tajkež jemu tajzyle šekarjo
wufasuja, budže dyrbjecz wěščez bórny pytnycz, so tajkale dobra
rada sa njeho žana dobra njebē. Na tajkele wušchnje cžłowjek
nihdy na nihdy njewoczerstwi, ale šmče se wšcheho teho škerje
šwoju nowu šhorosčez.

Schtož špochi i jeneho wješkelja na druhe škwata, tajki na
nihdy ženje njewotšhori, ale budže špochi po někim nowym
šwješelenju hlōdny a lacžny.

A tola mamy tu sa wšchēch prawe dobre šekarštwu pscheczivo
tajkele šhorosčez, wone rēla: „Mjelcz psched tym šnješom! Škōžny
šwjaty dženi budž sa tebe šwjaty dženi.“ Šlaj, ty mój ludo, šowle
mašch psched šobu šwoje prawe žorlo wotkryte, duž dōndž k njemu,
so mohł šebi i njeho žiwu wodu nacžerpacz a šo i njej prawje
rjenje wofšchewicz. Tu mašch šwoju pravu študžen. Šowle šebi
do jejneho šhlōdka šwój domečl šatwal a do tuteho šhōrka šebi
po šwoju žiwu wodu šhodž, šowle šo pschidž napicz, — tajkele
twoje žorlo cži nihdy ženje nješaprahnje. Šowle špochi i Boha nowu
mōž nabudžesč, so mohł i njej wofšchewjeny dale krocžicz, twój
pucz powjedže cze na to psche wšchu šemisku puschžinu do tameho
škanaana, šakšiz mamy šorka wšche šo w njebješach!

Alle sčtò nam našej lud horje do tuteho kanaanu powjedže? Sčtò samóže nam tón prawy pucž do tameho mesta pokafacž, hdžež budže kóždy wšchón wučerstwjeny a i nowa tajki, so mohł na to i nowa swoje dželo dokonjecž, pòdla pať wšchu wobčežnosć srijescž a pšchi wšchém wječelu nihdy žanu sčtodu njewjacž?

O, kóždy wšchaf mohł to se kòbu jara derje dokonjecž, — ale prènje, sčtož kò wot tebe žada, reka: Mjelcž pšched tym Knjesom! Samóžesch to dokonjecž, po tym cži se wšchém pòndže.

Luby bratije, mjelcž jeno ty sam tež kòbu pšched tym Knjesom. Gladaj spochi sam na kò, kòbi samemu do wutrobny. Na kòwecze je wjele stow cžlowjekow, kotřiz dyrbja kò wšchédnje wot bèleho ranja hacž do cžmoweho wječora drécž a prózowacž, so móhli kòbi kòwu křjòdku Božeho khléba šablucžicž.

Alle sam tajzyle ludžo dyrbja kò wšchitzy šwucžicž, so móhli pšchi wšchém kòwuim džele a pšchi wšchej kòwojej prózy mjelcžecž pšched tym Knjesom, haj, tež tehdy dyrbja tole samóž, hdžž jich same cžerpjenje rudzi a tšchi. „Spěwaj a džéla!“ Wšchón kòwój polny mēr wšchaf tu kóždy mēcž njemóže, ale tola kòwu cžichinu nutška w kòbi a kòwój pokoj w wutrobje. Tole kòbi dónđž dopytacž.

Našcha wěra naš wucži: „Bohu dyrbišch i kóždžicžkim kòwuim wšchédnym džédom pošlužicž!“ Sčtòž kòbi nihdy njescžže žaneho kufka kòwjatofa popšhecž, a sčtòž sam sa kò žaneje njedžele a žaneho kòwojeho kòwiateho dnja nima, tajki njebudže sawescžže nihdy móž se wšchém kòwuim džélanjom nēkať pšched kò do přédka pšchiucž, pšchetož tajke žiwjenje ničtò dolho njewutraje.

Był pať nēhdže nēchtò, kiž je tu na kòwecze ženje žadyn kòwjatof, žadyn wotpocžinť njepomēł, ale je mēł spochi kòwu wobčežnosć, tajki šmēje sawescžže cžim horzysche žadanje po tamym kòwuim pošlenim kòwjatofu, kajkiž nikomu žana šemška nusa šfashčž njekamóže. Na tajkim cžlowjeku kò hagle na wšchém pošledku tole šlowo prošety Šabakufa wšcho dospołne dopjelni:

Mjelcž pšched tym Knjesom wšcha šemja!

Wěrnoscž biblije, šakitana pšhecžiwio jeje njepšhecželam.

Ješuž Křistuž, Boži Šsyn.

(Pòkřacžowanje.)

W nowym šlubje ma kò runje tať, kaž pola prošetow stareho šluba: jeli so kò njepšchida, so je ta wěra pšches Knjesa Ješuža kameho, pšches jeho móžny šacžisčecž, pšches jeho džiwny a horjestacžže wuskutkowana, potom nastacžže kšhesčžijanstwa polne hudancžto wostanje. Njewěra žaneho rozšafnjenja, ale samu njekafnosć pšchinjeke. Listy Pawolowe tu su a i tšch kšhesčžijanstkich wožadow je tajke hibanje wukhadžalo, kaž kò nihdže po žylim kòwecze podomne stalo njeje a to hibanje dale traje. Njepšhecžel Šauberlich drje praji: Wšchelake wěry, kotřez kò sa woprawdže šjewjene wudawaja, su šnutškach šprostnyłe a wotemrěwaju. To přecž, je njemóžna wěž. Wón pať njewē, so je jeho wuprajenje pšches woprawdžite podawki pšchepokafane a wón i tym šjewi, so ani wšpēchi mišionštwa mjes pòhanami w 19. lētstotku njeknaje. Žako pšchirodopštnik Darwin wobydlerjow Feuerlandskeje, kiž bēchu k šhesčžijanstwu wobrocženi, do a po jich wobrocžanju wohlada, wupraji wón, so je to wjetšchi džiw našcheho lētstotetka hacž sawjedjenje šdžélanoscžže do dolho sawrjeneje Šapanškeje, a wón w tamnym krajju džélawemu mišionškemu towarštwu lētne 100 hriwnow dari. Tutón žyle kòwobodomyšlny wučženy je husto škufkowanje mišionštwa mjes pòhanami pšchipošnal, dokelž wšchitko šafnje pšchewidžesche. Wšchafu su kò žyle ludy, kaž cži Šafutos w južnej Šfrizy, cži Šolchs w Šndišej, wobydlerjo Šowo-Seelandškeje atd. pšches šlowo ewangelija k šhesčžijanstwu pšchivobrocžile a we derje šdžélanych wutrobach Šapanškeje, Šndišeje a šamo Šhinesiškeje kšhesčžijanstke myšle wjele wutrobow hnuja. Tak je w Štokio, w štarym kòwjatym mēšče Šapanškeje, hižo wjazy lēt kšhesčžijanstki gymnastij a kšhesčžijanstka universita i 34 kšhesčžijanstki prošchorami, mjes nimi 23 šapanški a nēhdže 570 študowazy mi duchownštwa, pšchirodopšta a rēcžništwa.

Kšhesčžijanstwo, kajkež kò w 4 listach Pawolowych wobšwēdžči, bēšche a je duchowna móž, kaž žana druha po žylim kòwecze; wone je wumožaza Boža móž sa kóždého a sa ludy. Šomšk. 1, 16.

Hdžž kò pšhecžiwnikow woprašesč: i wotkal je ta móž, wotmolwjenje doštanjesč: „Ješuž drje je był, jeho pošdžischa wošada w Šerusalemje wēšče i tym Ješužom ničto cžinicž nima.“

Kaf pať je tuta Ješušowa wošada nastala? „To kò wjazy dopokafacž njeda (!?)“, woni praja. Dale: „Pawol pať je šaložer kšhesčžijanstke nabožiny; pšchetož cži přjedawšchi bēchu cžisčže njedžélanu ludžo, kotřiz najškerje ani pišacž njemóžachu.“ Wucžba wo Křistužu tehdom „w powētrje wšchafche“, njepšhecželšti špiš wupraji. „Pola greškeho mudreho Šlatona kò podobne myšle wo cžerpjazym prawym a wo cžlowjek-ščinjenju Božim namafa. Wot tam ma Pawol kòwu wucžbu wo Křistužu“, tucži ludžo do kòwēta trubja a hiščeže wjazy.

My šmy te wuprajnja tu napšfali, so bychmy pokafali, kaf dyrbja našchi pšhecžiwnižy k cžisčže njedopokafanym wuprajnjam wucžek pštacž. Woni chžedža džiwny „Bože“ přecž, i tym, so wēž wujafnija, ale to „wujafnjenje“ njeje, wone je wjele špodžiwnišche a njestofymliwišche dhžli bibliška powjesč, wone njeje jenož pšhecžiwio najjednoršchim pravidlam wēdomnosčže, ale je polny njewšom a hluposcž.

Šo tajkim Pawol dyrbjať šaložer kšhesčžijanstwa bēč, kotřez „w powētrje ležesche.“ Šo pola židow wēšče w powētrje njelēšche, kaž nam pošledni wotdžēł štareho šakonja šjewi a nam dženkšnišche židowštvo pokafa. Žyle šaddužeske a šaršeske židowštvo je Ješuža kšchžowalo a jeho hiščeže dženkša kšchžuje, wone njerodži tajkeho Mēšfafa. Šžitaj, kaf je kò kšhesčžijanstwo wot židow pšchijalo (Šap. šf. 14, 19), wot Šretow (Šap. šf. 17 a 19). Wucžomnižy sami su kò cžezto do Ješušowych myšlow namafali. Šark. 9, 19. Šmat. 16, 22. 23. Šuk. 24, 25. — Šbo je kòbi pošdžische kšhesčžijanstwo te wēžy k „cžesčži“ kòwojeho wulkeho šaposthola wumyšlił? Pawol sam pať je kšhesčžijanstku wošadu hōrko pšhesčžehal. Šeho wobrocženje pať njebēšche tajke, so jemu i jenym dobom kòwētko šesthadža: „wucžba wo Křistužu je to prawe“, ale tať, so bu wón druhi cžlowjek. Pšchetož we wšchitkich jeho listach „wucžba“ přenje njeje; cžitaj je a ty pošnajesč, so jemu wšchudžom Křistuž křjedža šteji. Šmóž Boža, kotraž wot žiweho šbóžnika wukhadža, je jeho ewangelij. Šomšk. 1, 16.

A nētko pšchirumaj i tej žiwjenjapòlnej možu Božej, kajkaž je i Pawolowych listow pošnacž, šnadne škřicžki wěrnoscžže pola Šlatona a druhich pòhanškich mudrych. Šč kò, žedženje po wumožanju nadešdžesč pola najšdobnišchich, najlēsšchich a najmudrišchich mjes wšchēmi ludami. Šrunje w tym kò šjewi, kaf cžlowška wutroba tež w pòhanškim šabludženju kò tola k temu šbóžniškej cžehnjena šacžwawa. Š teho tež pšchidžže, so tale powjesč kò wot žaneho luda na kòwecze wotpokafacž njemóžesche. Šdžeztuliž je kò došyla pšchi wšchém pošdžisčžowanju, pšchi wšchém njepšhecželštwje, kotřez bēšche pšched 1800 lētami runje tať wulke, kaž dženkša, wšchudžom je wutrobny pšchewinyla. A hdžž kò nam rēcži, so je i tamnych žedžiwnych myšlow kšhesčžijanstwo nastalo a so je Pawol kšhesčžijanstwo štworil, kòbi na ščehowaze pšchirumanje myšlu:

Ša kòbi myšlu, so bē bitwa pola Škaloweho Šradža. Šitwa hižo dolho trajesche, ša Šramborškich derje njestejesche. Šedyn regiment po druhim dyrbjesche našad šstupacž, dokelž wjazy ničto ššelecž njemējachu. Wšchitzy kò nabožachu, jenož wodžer bitwy i mērom wošta, wón derje wjedžesche, sčto cžinjesche. Duž wošaf wupraji, sčtož nēkotřžtuliž myšlesche: „Šeli so bōršy pomoz njepšchidžže, je wšchitko šhubjene.“ Šēdy bē to wuprajiť, duž pšchijēcha šēšny: „Šrónprynž cžehnje.“ Duž wutrobny wēštosčž napjelni: „Do přédka, došyče je našche, šrónprynž tu je.“ Sčtò je bitwu pola Škaloweho Šradža došyl? Šamny wošaf? Šwón je to tola přeni prajiť! Šaj, prajicž a kòbi žadacž, hiščeže i molom mēcž njeje, hiščeže žane wumoženje njeje! Šbo tamny šēšny? Šwón je tola tu powjesčž pšchinješl. Šaj, ale hdž by kòbi ju wumyšlił, abo jenož ša „wērnū“ kòbi ju myšlił, potom bēšche wšcho jeho šhwatanje a prajenje podarmo. Šni tamny wošaf, ani tón šēšny, ale šrónprynž je bitwu došyl, pšchetož wón pšchidžže: prawy muž w prawym cžafu.

Šlato a drušy pòhanšzy mudri žadachu kòbi po wumožanju, so wšchitko šhubjene njebhlo. Pawol je šēšny, kiž wumoženje pšchipošweda a i wštanjom jo ludy šhlycha. Ješuž pať, Boži Šsyn, došonja a pšchinjeke šbóžnosčž w prawym cžafu.

(Pòkřacžowanje.)

Njebojče kò tšch, kiž cželo morja.

Šako Šranžowšjo w lētomaj 1806 a 1807 nad našchim wótžnym krajom kšježachu, su woni wjele šurowoscžow a šbōšcžow wuwjedli. Šdžezž chžychu kòwoje šle wotpohladu do štukta štajicž, kò ani najšurowišchich njeprawdošcžow njebowachu a hdžž by kò jim sčtò pšhecžiwil, bychu šamo morili a palili. Ššches to kò

wjele, kiž běchu nahladowarjo sjawnych naležnosćow, wot swojeje pschibłuschnosće wottraschicž da a woni jasťróženi to činjachu, sčtož psched Bohom a čłowjekami samolwicz njemóžachu. Senož mało jich bě, kiž hwěru swoju pschibłuschnosć dopjelno kručzi wostachu a njepscheczelej napschecziwo stupichu a tajki běšche měšchczanošta w 3. Matěj s mjenom.

A njemu jedyn džen w stoku měšchczanski mlynť pschiběža, kiž pod pažu wulki czežki pacčik nješesche a powjedasche, so je džen prjedy swoj mlyn pschedal a položju kupnych pjenjes, něhdže 2000 tolet, w hotowych pjenjesach wuplacžemych dostal. Wón dale powjedasche, so sčtož Franzowsojo, kotrež běchu tam s hromadami, wo tym powjesč dostali, so sčtož hižo zylly dom pschepytali, so pak je jim czežnył a nětko k njemu, k měšchczanosće s pjenjesami khwatal.

„A jowle sčtož pjenjesy“, dale powjedasche, pacčik na blido czišnył, „pomhajće mi je sšhowacž, knjes měšchczanošta, Franzowsojo mje pytaja a ja bych sšubjenny byl, hdy bych je namakali.“

Měšchczanošta sčtož wěz rospomni.

„Pschinesčje pacčik sčobu, mlynko“, praji wón a stupasche prjedy na lubju. Tam je sady łatow sšhowa a wonaj sažo dele džěštaj. W tym samym wotomikunjenju, jako po sšhodže dele stupaschtaj, sčtož hromada Franzowsojow do domu wali a jako sčtož na mlynka dohladachu, wješeli sawolachu:

„Sow je mlynť, a hđžež tón je, tam sčtož te pjenjesy.“ Tón pak sčtož wobarasche je dacž a duž sčtož wischť wot měšchczanošty žadasche jemu kšowanu sšewicž, jako běchu wojazy podarmo kšězu pschepytali. Tón njepřešesche, so je pjenjesy sšhowal, ale wón praji:

„Město nihdy njepšcheradžu, dokelž je to zuše wobšedženstwo a njeje moje.“ Wschť jemu položju pjenjes lubjesche, jeli so by jemu kšowanu sšewil, jako pak to měšchczanošta kručze wotpošaja, sčtož wšchón rosnjemdri a k swojim ludžom praji: „Wšmicže jeho do sčjedža a dowjedžeče jeho psched město.“ To sčtož sta, sčtož boka puča sšastachu, wojazy našad sšupichu a wschť kšasasche tšělby natšfacž. Sšisčesče junťróč wbošeho muža napominasche sčtož wušnacž, ale tón kručze je swojej sšedžiwěj głowu tšchabesche.

„Sotomi!“ — „Měrcže sčtož!“ pschikasa a wojazy tšělby horje wšachu.

„Sdžeržče sčtož žiwjenje“, wschť sawola, „nětko je hišesče cžaš, ja njensšchinu sčes hewal morwy.“

Duž njewojasny muž et wotewri a kaž něhdy rycžeski Martin Luther njekhablasche, jako psched kšězorom a wjerchami stejesche, wón sčtož tymi samymi sčłowami wotmolwi: „Tu steju ja, ja hinał njemóžu, Bóh pomhaj mi! Samjen!“

Tuta wěstosč a sčwěrnosč sčamo njepschecžela smjehčisčetej, wschť k njemu pschisťupi a praji: „To sčes derje cžinił, itary! ja bych chžyl, so mēli my wjele tajkich w našchim kraju!“ Na to sčtož je swojimi wojakami wróči a sčdobny měšchczanošta cžily a cžerstwy domoj džěšche.

Sčwěrnny byčž je wjazy winojte hacž žiwjenje a bohasťwo, a prawu sčwěrnosč Bóh saplaczi.

Mjelcž psched tym Knjesom.

Nóž na kónž khwata, bórny smjěmy tu sažo sčtož Boha nowe sčwětkle ranje. Sčtož počnjeja ranšche serja wušťupowacž. Bože sčłowcžto sčesle sažo swojeho počla psched sčtož a cže wšchemu sčwětej prajicž, so itawa. Do kolo wokolo po wšchem sčwěče njekšlyšchich nicžo jasťknyč. Lěš iteji tu woczichujemy, wón drēmajo spi, na polach sčtož nicžo njehibnje, na łukach je wšcho cžiche. Mē je storo, kaž chžyla sčtož wšcha tale mjelcžata Boža sčwórbwa swoju ranisču modlitwu wušpěwnyč.

W rěčžy woda mjelcžo dale cžehnje, druhdy je, kaž by něšchto do sčtož sabórbnyla, so mi sčlincža, kaž by swoje pacžerje sčpěwala. Te nasche rjane hory pak tu pschede muu steja, kaž byle hobrske Bože woltarje. Nětkle sčtož hišesče pod mšlu sčchowane, ale hlej, ta mšla sčtož počnje sčbħacž a stupa kaž kad sčtož woltarja do njebjes. Nětkle wěšicž sadumy. Tež wón kaž je sčpanja wotueži a džęšpa rano přeni křóč saduchny. Hewal pak hišesče tu wšcho drēmajo spi, — psched tym Knjesom wšcho mjelcži.

Me sčtož jonym dobom počnje sčtož wšchudžom wšcho hibacž. Njekšlyšchich, kał w sčtomowych wjeršchach sčschumi? Psched Božim wěšitkom sčtož na polach te lube sčnyw tuleja, wšchě rózicžki

ku swoje hloježki k sčłowu wobwjertke, kotrež sčwoje jasťne pruhi sčtož njebjes dele sčesle. Sčtož wulecži jowle jedyn ptacžk se swojeho hnežka, tamle sažo drubi a lecža sčtož kóždy po swoje sčwedanje. Delka na sčemi wšcho běha, tupoze, łajy, horla pod njebjom wšcho lěta, kureži, sčpěwa, — wšchudže je wšchitko sčtož nowa wožiwilo, wšcho sčtož na nowe džělo hotuje.

Sčtož, nětkle je sčtož na sčemi sčtož nowa to wulke džělo sčapocžalo, kšasč tamny wulki hospodar na njebju jim kšasa dokonjecž. Sčtož jednicžki cčłowjek njemóže cži dopowjedacž, kał wjele džěla mēlo tu kóžde Bože sčtworjenčžo wšchědnje dokonjecž. Sčtož cži tež njemóže wšcho to dokšwalicž. Sčtož ma troščku cčuwicžiwu wutrobu, tajki cčłowjek ma na wšchem tym swoje sčpodobanje a budže sa wšcho Boha kšwalicž.

Sčtož wopředka bě tu wšcho, wšchitko cžiche, nětkle wšcho sčtož tajseje cžichiny na džělo džę, kóždy sčtož na swoje džělo hotuje.

* * *

Sažo bě sčtož jedyn džen pominył; hižo sčtož počinasche wjecžoricž. Mly sčtož pschi galilejskim jěsoru. Sčtož džen bě Bože sčłowcžto swoje žabke pruhi na sčemju kšalo, přest je wot njeho wšchón palaty a horžy. Bože sčłowcžto cže sčtož kšowacž, swoj domcžk hieč. Sčtož pušcžiny ludžo domoj kšwataja, do wšchěch rózťow sčtož sčtož nastajili. Sčtož džę kóždy domoj. Sčtož, tón sčtož sčpódžiwny kšlěb-dawacžel, bě wšchitkich nasšyčil. Přeni swoj kšlěb bě jim sčtož tym posticžil, so jich je swojim lubym sčłowom powueži. Sčtož Božim sčłowom bě wšchěch do předka nasšyčil, sčtož tym sčłowom, kšasč bě sčtož njebjes na sčemju je sčobu pschinesč. So nim bě jich wšchěch je sčemskim kšlěbom nasšyčil. Sčtož tónle kšlěb bě kaž je sčemje wšal a bě jón je swojej Božej mozu pschisťporil, so bě sčtož kóždy sčtož nim sčtož najědl.

Ja sčtož njehańbuju teho ewangelija.

Sara wjele sčtož jich hańbuje teho ewangelija, pschetož to sčpřytowanje je wulke a wšchelake a hušto je wulkeje mozu trjeba napschecziwo itacž. Sara hušto sčtož stanje, so nahlad sčlyšchich: „Kšesčesčijanstwo sčtož k sčdželanosčzi něčesčesčeho cžaša wjazy njepšchihodži, to je jenož něšchto sa njewědomnych ludži, ale niž sa tych, kiž sčtož na postupje něčesčesčeho cžaša džěl brali.“ Mly mamy wědomnoječ, tu rěka; ale wěra je wědomnoječzi napschecziwo. A potom sčtož zyla hromada wčow nalicži, kiž dyrbja k dopořasmu sčłowicž a hanjenje sčtož na kšesčesčijansku pobožnosč wulwa. Psches to sčtož jich wjele molicž da a sčtož teho hańbuje, sčtož jich wutroba dyrbjala lube a drohe džeržecž. Tež wot tych, kiž chžedža město ewangelija radšcho sčakón a město Kšryšťuřoweho ducha móžne žady mēčž, dyrbi kšesčesčijanska wěrnosčž hanibu a sčazpicže cžerpicž. Sčtož praji: w něčesčesčim cžašu jo móž wucžini a móž je tam, hđžež je hromada. Hromada pak sčtož jenož psches počłuschnosčž w rjedže džerži. Kał kšuda, kšaba a bjes-samožnosčže steji ewangeliska zyrtej katholickej napschecziwo! Najmjenje samožnosčže maja cži w njej, kiž wšchitko wot mozu ducha woczakujaja.“ Tak sčlyšchich kšudžicž a hušto tež w žiwjenju dopořasmo widžisč: „Ja sčtož hańbuju ewangelija, jeho wěrnosčže a sčwobody.“

Wšchitke tele sčpřytowanja běchu hižo, runjež w hinaschej podobje, w cžašu sčapocžtoła Pawola a wón je je psched sčobu mēł. Cžeho dla je wón prajił: „Ja sčtož njehańbuju teho ewangelija wot Kšryšťa?“ Wotmolwjenje: „To je móž Boža, kotraž sčtož sčłownych cžini wšchitkich, kiž na to wěra.“ To je to, sčtož sčtož hylne a wješele cžini, wšchitkón sčmēch pschewinje, nasšonjenje mozu a kšasnosčže ewangelija, kotryž sčtož jenož wot tych sčazpiwa, kiž jón njemaja. Tež my móžemy psches sčame sšonjenje psched wopacžnej hańbu a sčapřezom sčchowani byčž.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětkla niž jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wšchěch pschedawarňach „Sšerb. Nowin“ na wšach a w Budyschinje dostacž. Na sčtož twórcž lěta placži wón 40 np., jenotliwe cžisčla sčtož po 4 np. pschedawaju.